

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Strategiset linjaukset toimenpideohjelman valmisteluun

LUONNOS
15.4.2020

Suunnitelman tavoitteet

Kestävyys

Ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat - erityisesti kaupunkiseuduilla.

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointikehikko

ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

LAINSAÄDÄNTÖ

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus

Alueiden välinen saavutettavuus

Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus

Aluerakenne ja alueiden kehitysedellytykset

Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähyödyt

Matkojen palvelutaso ja käyttäjähyödyt

Taloudellinen kestävyys

Yhteiskunta-taloudellinen tehokkuus

Julkis-taloudelliset vaikutukset

Taloudellisen kasvun edellytykset

Ekologinen kestävyys

Liikennejärjestelmän ilmastovaikutukset

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Liikenteen päästöille, melulle ja tärinälle altistuminen

Yhdyskuntarakenteen kestävyys

Luonnon monimuotoisuus

Luonnonvarojen käyttö, materiaali-tehokkuus

Vesiin ja maaperään kohdistuvat riskit

Sosiaalinen kestävyys

Liikkumisen mahdollisuudet

Terveys ja hyvinvointi

Rakennettu ympäristö ja maisema

Liikennejärjestelmän turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuus

Liikkumisympäristöjen turvallisuus

Rautatieliikenteen, merenkulun ja ilmailun turvallisuus

Liikenteen tietoturvallisuus

Tavoitteiden kannalta merkittävimmät vaikutusalueet

ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus

Alueiden välinen saavutettavuus

Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus

Aluerakenne ja alueiden kehitysedellytykset

Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähöydyt

Matkojen palvelutaso ja käyttäjähöydyt

Taloudellinen kestävyys

Yhteiskunta-taloudellinen tehokkuus

Julkis-taloudelliset vaikutukset

Taloudellisen kasvun edellytykset

Ekologinen kestävyys

Liikennejärjestelmän ilmastovaikutukset

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Liikenteen päästöille, melulle ja tärinälle altistuminen

Yhdyskuntarakenteen kestävyys

Luonnon monimuotoisuus

Luonnonvarojen käyttö, materiaali-tehokkuus

Vesiin ja maaperään kohdistuvat riskit

Sosiaalinen kestävyys

Liikkumisen mahdollisuudet

Terveys ja hyvinvointi

Rakennettu ympäristö ja maisema

Liikennejärjestelmän turvallisuus

Tieliikenteen turvallisuus

Liikkumisympäristöjen turvallisuus

Rautatieliikenteen, merenkulun ja ilmailun turvallisuus

Liikenteen tietoturvallisuus

Strategiset linjaukset toimenpideohjelman valmisteluun

Saavutettavuus

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus	Alueiden välinen saavutettavuus	Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus	Aluerakenne ja alueiden kehitysedellytykset	Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähyödyt	Matkojen palvelutaso ja käyttäjähyödyt
--	---------------------------------	--	---	---	--

- Suomen ja alueiden kansainvälistä saavutettavuutta parannetaan kustannustehokkaasti erityisesti elinkeinoelämän näkökulmasta:
 - Kehitetään Helsinki-Vantaan lentoaseman toimivuutta ja saavutettavuutta kulkumuodosta riippumatta. Alle kolmen tunnin matka-ajan päässä Helsinki-Vantaan lentoasemalta olevien ihmisten osuus kasvaa. Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittymisedellytyksistä huolehtiminen mahdollistaa myös toiminnan muilla lentoasemilla, jotka hyödyntävät uusia teknologisia ratkaisuja. Kehitetään matkaketjuja lentoasemille koko Suomessa.
 - Säilytetään merenkulun toimintaedellytykset.
 - Turvataan kansainvälisen liikenteen sujuvuus.

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus	Alueiden välinen saavutettavuus	Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus	Aluerakenne ja alueiden kehitys-edellytykset	Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähyödyt	Matkojen palvelutaso ja käyttäjähyödyt
--	---------------------------------	--	--	---	--

- Kehitetään elinkeinoelämän ja työssäkäynnin kannalta merkittäviä yhteyksiä maakuntakeskusten välillä ja yhteyksiä Helsinkiin eri puolilta Suomea. Matka-ajat niiden kaupunkien välillä, joilla merkittävää pendelöintiä tai muuta matkustamista, lyhenevät keskimäärin. Joukkoliikenteen kilpailukyky suhteessa henkilöautoiluun paranee työssäkäynnin kannalta merkittävimmillä yhteysväleillä maakuntakeskusten välillä.
 - Liikenneverkon palvelutasoa (aika, hinta, laatu) kehitetään elinkeinoelämän ja työssäkäynnin tarpeisiin ja alueilla, joissa liikennepalveluilla on erityisiä kehittämismahdollisuuksia. Erikseen määritellyissä tilanteissa väyläverkon palvelutasoa voidaan myös laskea vastaamaan vähenevää tarvetta (kustannustehokkuus).
 - Työssäkäynnin ja kestävien liikkumismuotojen edistämiseksi asetetaan väyläverkon palvelutasotavoitteet TEN-T-ydinverkkokäytävien (nykyinen ja käsittelyssä oleva) radoille ja teille.
 - Varmistetaan, että eri alueet ovat saavutettavissa kohtuullisessa ajassa jollain kulkumuodolla tai niiden yhdistelmällä.
 - Markkinaehtoisten joukkoliikennepalveluiden kilpailuedellytyksiä edistetään ja peruspalveluiden tarjonnasta huolehditaan mahdollisimman kustannustehokkaasti alueilla, joilla markkinaehtoisia palveluita ei synny huomioiden alueelliset erityispiirteet.

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus	Alueiden välinen saavutettavuus	Kaupunkiseutujen ja alueiden sisäinen saavutettavuus	Aluerakenne ja alueiden kehitys-edellytykset	Kuljetusten palvelutaso ja käyttäjähödyt	Matkojen palvelutaso ja käyttäjähödyt
--	---------------------------------	--	--	--	---------------------------------------

- Säilytetään elinkeinoelämän ja työssäkäynnin kannalta tärkeät yhteydet alueelta maakuntakeskuksiin ja muihin tärkeisiin keskuksiin.
 - Alle tunnin matka-ajan päässä maakuntakeskuksesta olevien ihmisten määrä kasvaa.
- Turvataan tieverkon laajuus nykyisellään asumisen tarpeisiin vastaamiseksi. Huomioidaan myös sisävesi- ja saaristoliikenteen mahdollisuudet.

Saavutettavuus sekä matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Alueiden
kansainvälinen
saavutettavuus

Alueiden
välinen
saavutettavuus

Kaupunkiseutujen
ja alueiden sisäinen
saavutettavuus

Aluerakenne ja
alueiden kehitys-
edellytykset

Kuljetusten
palvelutaso ja
käyttäjähödyt

Matkojen
palvelutaso ja
käyttäjähödyt

- Kaikkien väestöryhmien ja yritysten tyytyväisyys liikennejärjestelmään paranee.
- Solmujen ja matkaketjujen toimivuutta kehitetään (liikennepalvelut, informaatio, muut palvelut).
- Eri väestöryhmien liikkumismahdollisuudet turvataan sosiaalisen kestävyden takaamiseksi.
- Liikenneverkko tukee ja edistää kestävästä yhdyskuntarakennetta. Liikenneverkkoa laajennetaan vain, jos siten edistetään kestäviä rakenteita.
- Toimivat ja luotettavat viestintäverkot mahdollistavat työn tekemisen ja palveluiden käytön paikasta riippumatta.
- Tavaraliikenteessä edistetään kuljetusten tehokkuutta ja päästövähennyksiä mm. digitalisaation keinoin ja mahdollistetaan siirtymistä kestävimpiin liikennemuotoihin.
- Kaupunkilogistiikan edellytyksiä ja kestävyttä parannetaan.
- Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan.

Kestävyys

Ihmisten mahdollisuudet
valita kestävämpiä
liikkumismuotoja
paranevat - erityisesti
kaupunkiseuduilla.

Ekologinen kestävyys

Liikenne-
järjestelmän
ilmastovaikutukset

Ilmaston-
muutokseen
sopeutuminen

Liikenteen päästöille,
melulle ja tärinälle
altistuminen

Yhdyskunta-
rakenteen
kestävyys

Luonnon
moni-
muotoisuus

Luonnonvarojen
käyttö, materiaali-
tehokkuus

Vesiin ja
maaperään
kohdistuvat riskit

- Edistetään kestäviä liikkumismuotoja monipuolisella keinovalikoimalla erityisesti kaupunkiseuduilla, joilla päästövähennysten aikaansaaminen on väestöpohjan vuoksi kustannustehokasta. Kestäviä liikkumis- ja kuljetusmuotoja kehitetään myös kaupunkiseutujen ulkopuolella.
- Valtio ja kaupunkiseudut kehittävät liikenneverkkoihin ja liikenteen palveluihin liittyvää sopimuksellista yhteistyötä.
- Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn ja muiden kestävien liikkumismuotojen osuus kasvaa ja liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenevät edistäen ilmastotavoitteen saavuttamista.

Tehokkuus

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän
yhteiskuntataloudellinen
tehokkuus paranee.

Taloudellinen kestävyys

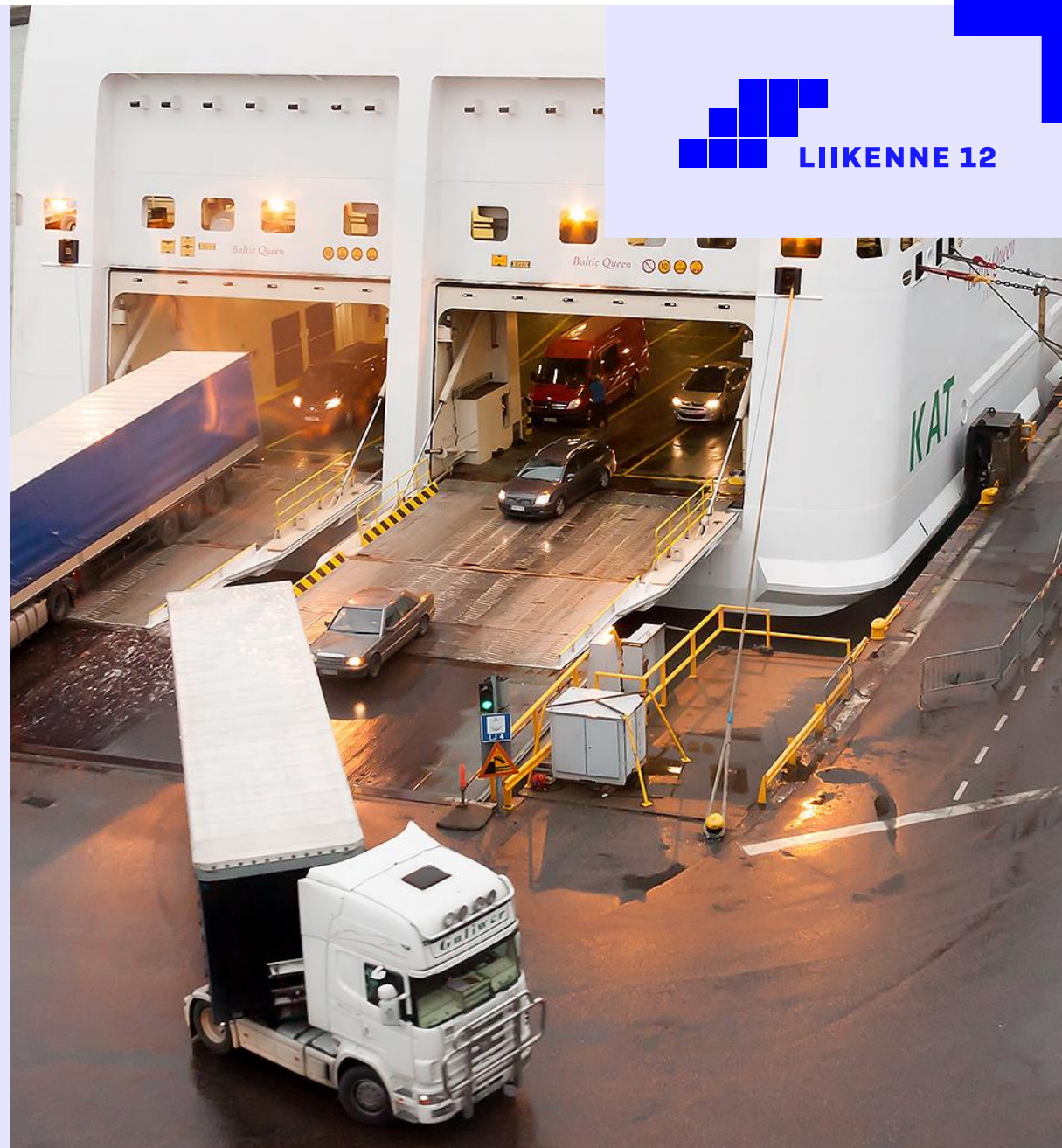
Yhteiskunta-
taloudellinen
tehokkuus

Julkis-
taloudelliset
vaikutukset

Taloudellisen
kasvun
edellytykset

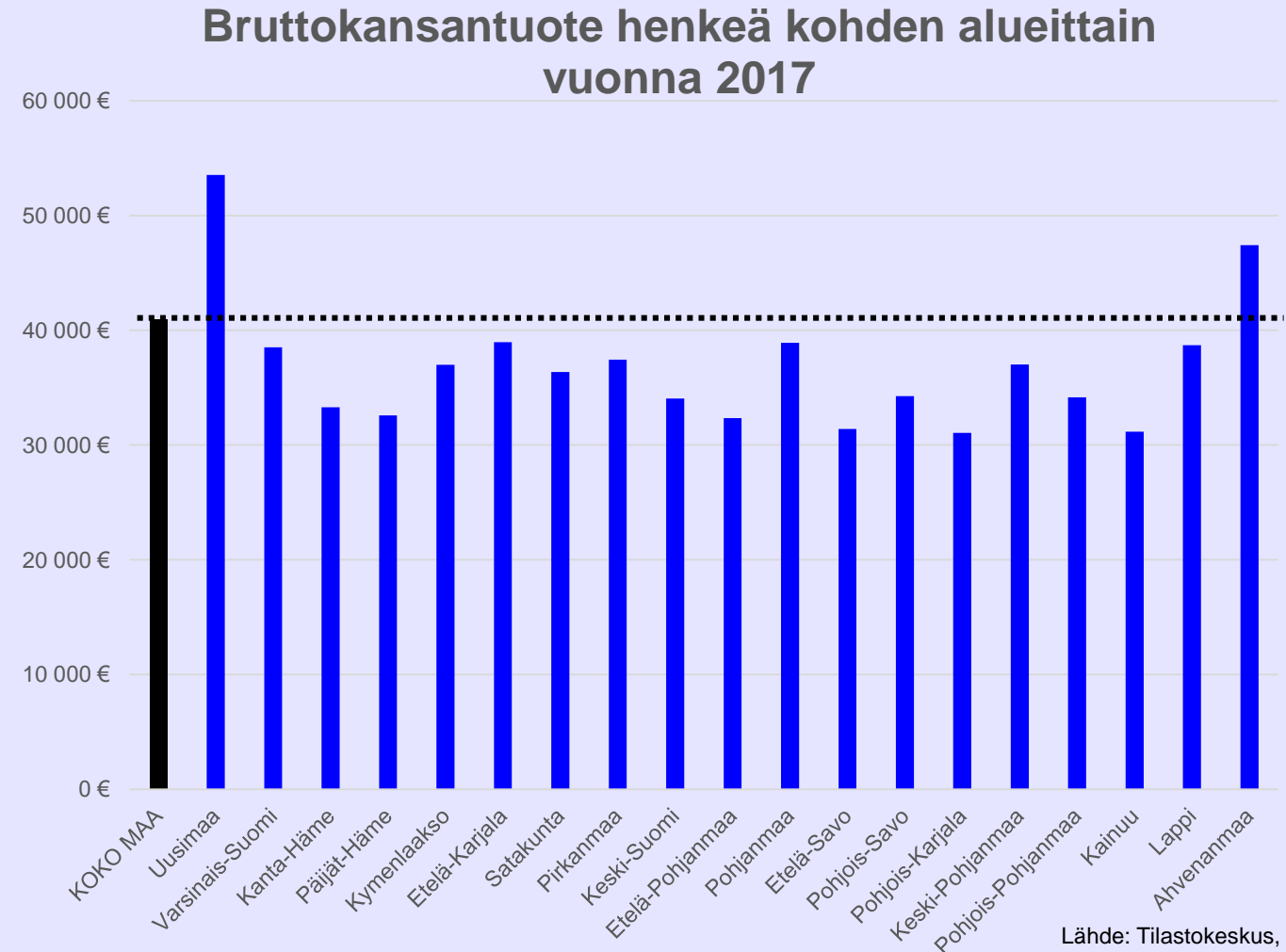
- Nykyisen liikenneverkon hyödyntäminen maksimoidaan ja puutteiden korjaamiseksi toteutetaan tehokkaimpia ja vaikuttavimpia toimenpiteitä.
- Väyläverkon pullonkauloja pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan kevyemmin ratkaisuin, esimerkiksi liikenteen hallinnan keinoin.
- Uudet liikenneinvestoinnit edistävät kestävästä liikennettä ja niistä saatavat yhteiskunnalliset hyödyt ovat suurempia kuin investointikustannukset.
- Liikenneverkon korjausvelkaa lyhennetään kustannustehokkaasti kysynnän mukaan.
- Palveluiden osalta toimenpiteet suunnataan siten, että ne saavat aikaan mahdollisimman paljon päästövähennyksiä ja/tai saavutettavuutta suhteessa kustannuksiin.
- Tehokkaan liikenteen ohjauksen ja digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti kaikissa liikennemuodoissa.

Tilastoja

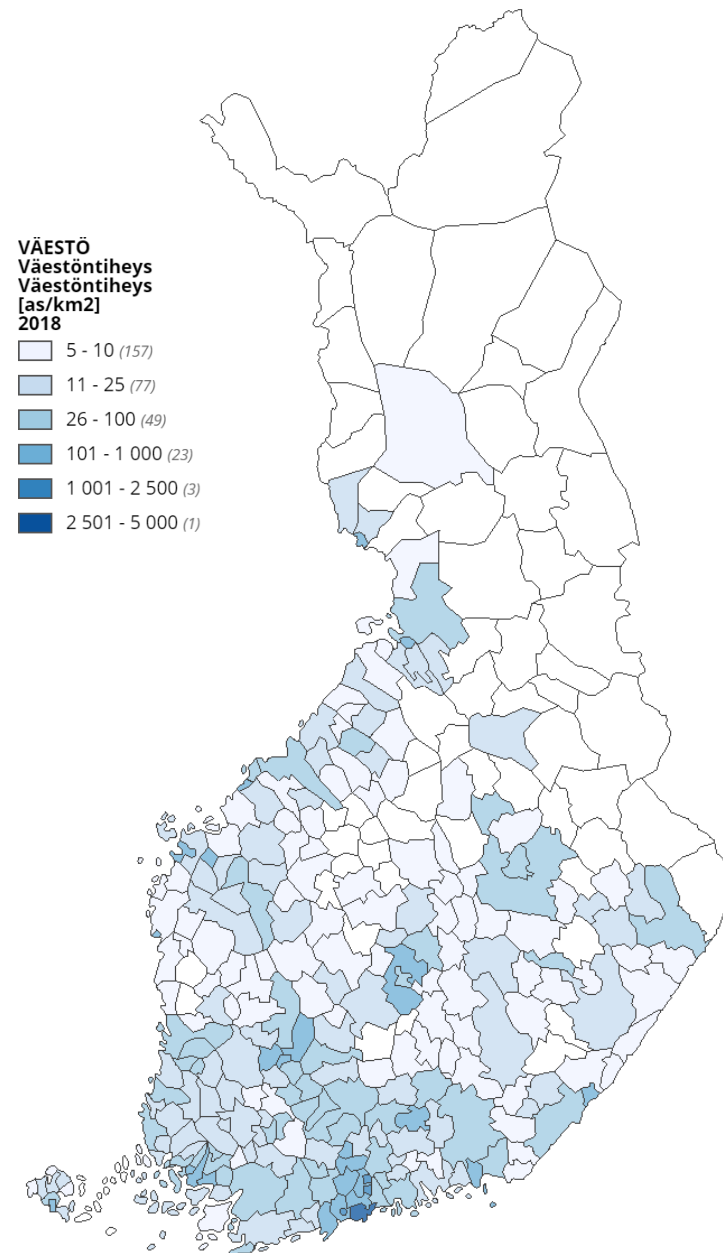
Alueellinen bruttokansantuote

BKT alueittain (markkinahintaan)			
(Tilastokeskus)			
Käypiin hintoihin, milj. euroa	2015	2016	2017
KOKO MAA	211 516	217 484	225 785
MANNER-SUOMI	210 067	216 058	224 334
Uusimaa	82 564	84 953	88 169
Varsinais-Suomi	16 369	17 262	18 356
Kanta-Häme	5 539	5 640	5 766
Päijät-Häme	6 292	6 488	6 563
Kymenlaakso	6 200	6 162	6 530
Etelä-Karjala	4 829	4 797	5 072
Satakunta	8 137	7 847	8 039
Pirkanmaa	17 584	18 408	19 121
Keski-Suomi	8 796	9 121	9 401
Etelä-Pohjanmaa	5 919	5 916	6 190
Pohjanmaa	6 993	6 976	7 050
Etelä-Savo	4 460	4 587	4 649
Pohjois-Savo	7 914	8 104	8 469
Pohjois-Karjala	4 861	5 036	5 080
Keski-Pohjanmaa	2 448	2 402	2 551
Pohjois-Pohjanmaa	12 712	13 641	14 053
Kainuu	2 045	2 160	2 318
Lappi	6 407	6 560	6 957
Ahvenanmaa	1 389	1 368	1 392

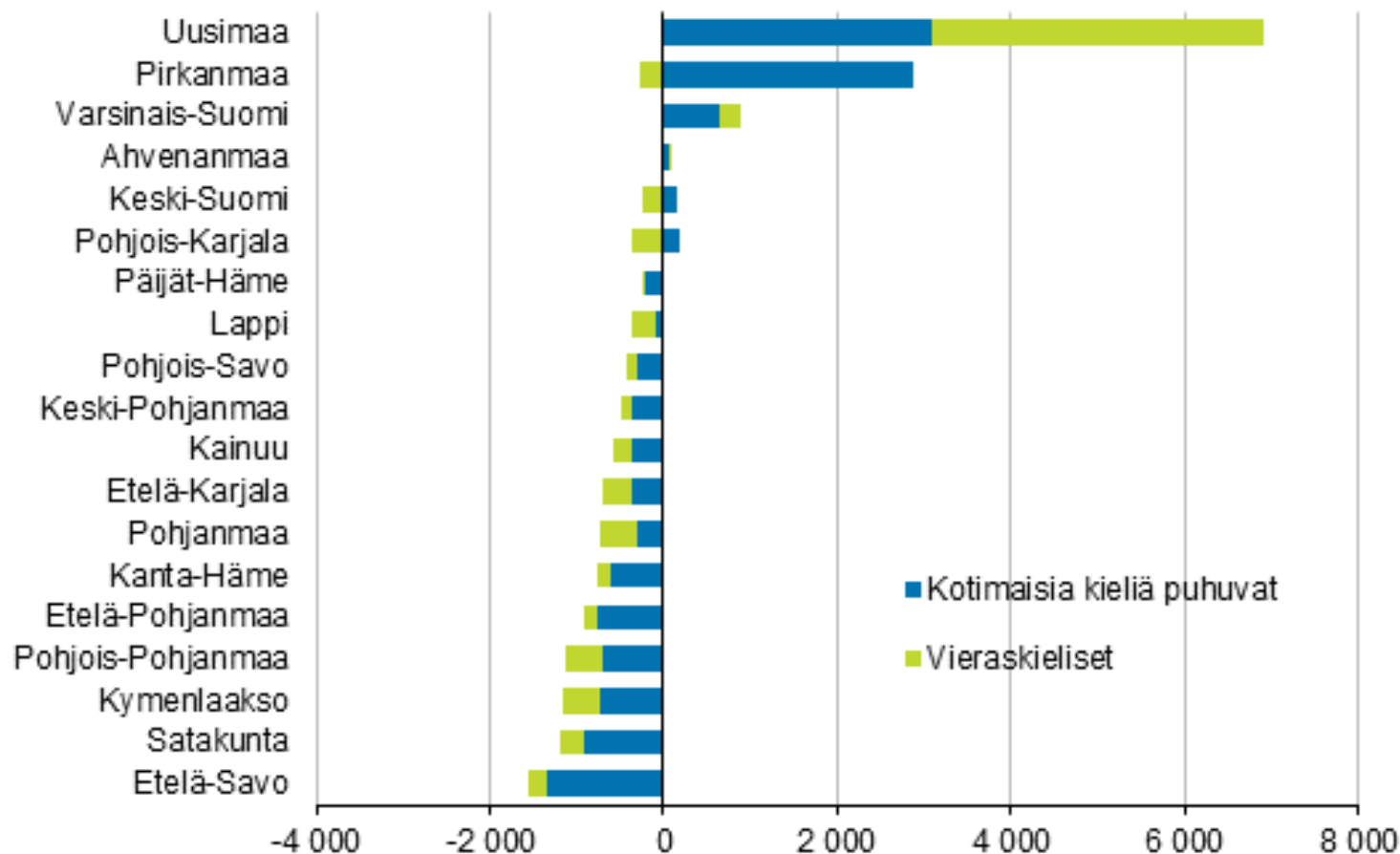
Lähde: Tilastokeskus, aluetilinpito

Väestötiheys

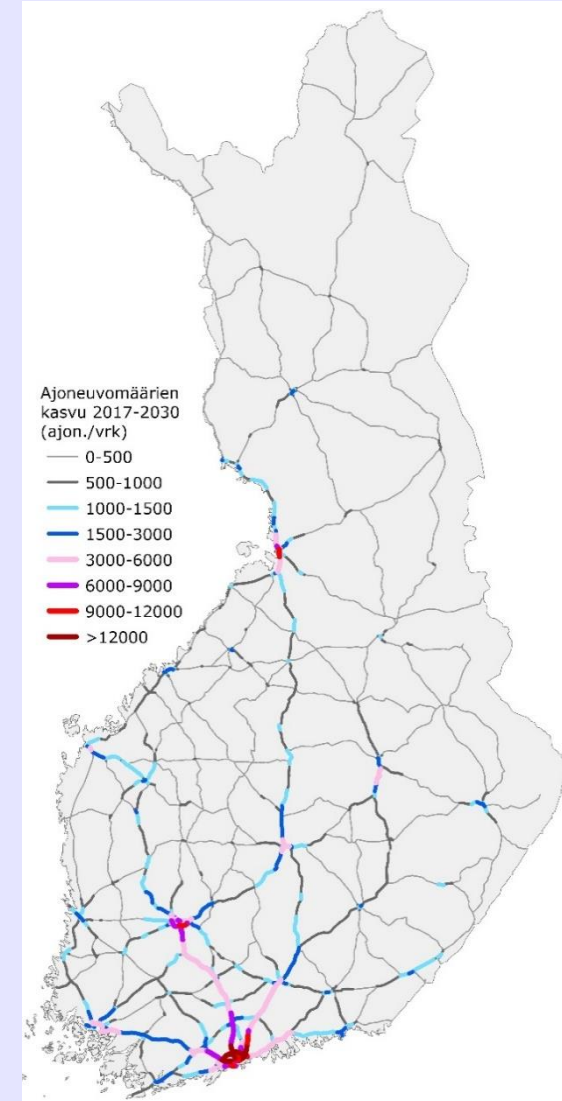
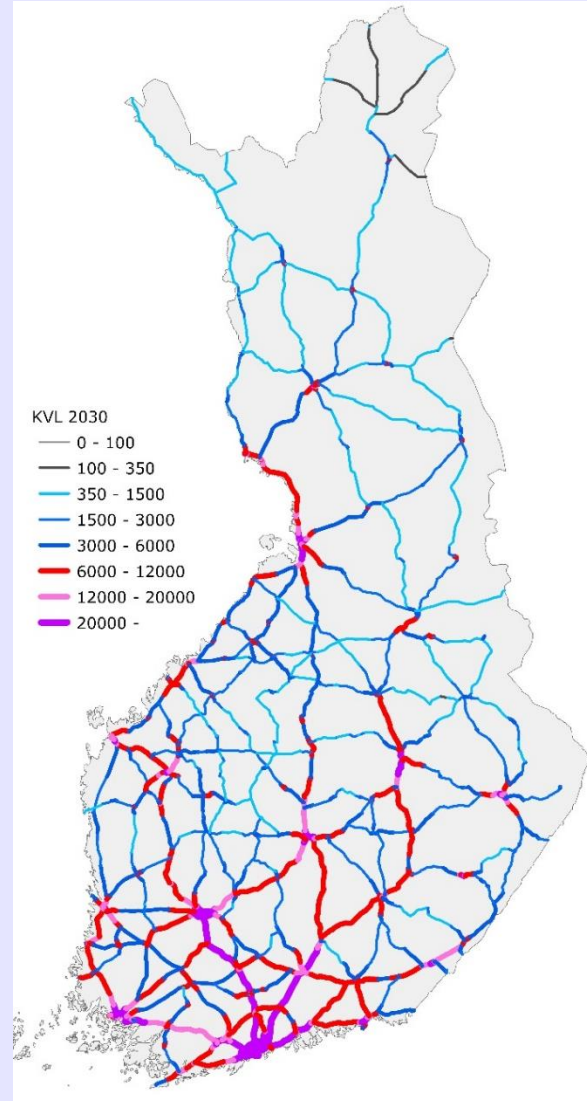
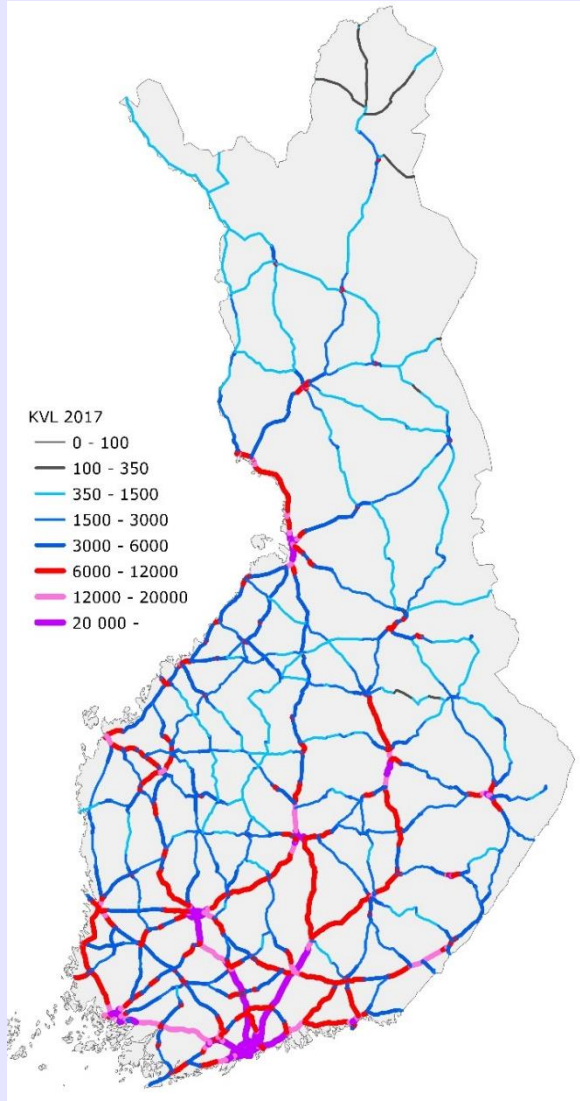
Lähde: Tilastokeskus & Elinympäristön tietopalvelu Liiteri, 9.3.2020

Eniten muuttovoittoa Uudellamaalla ja Pirkanmaalla

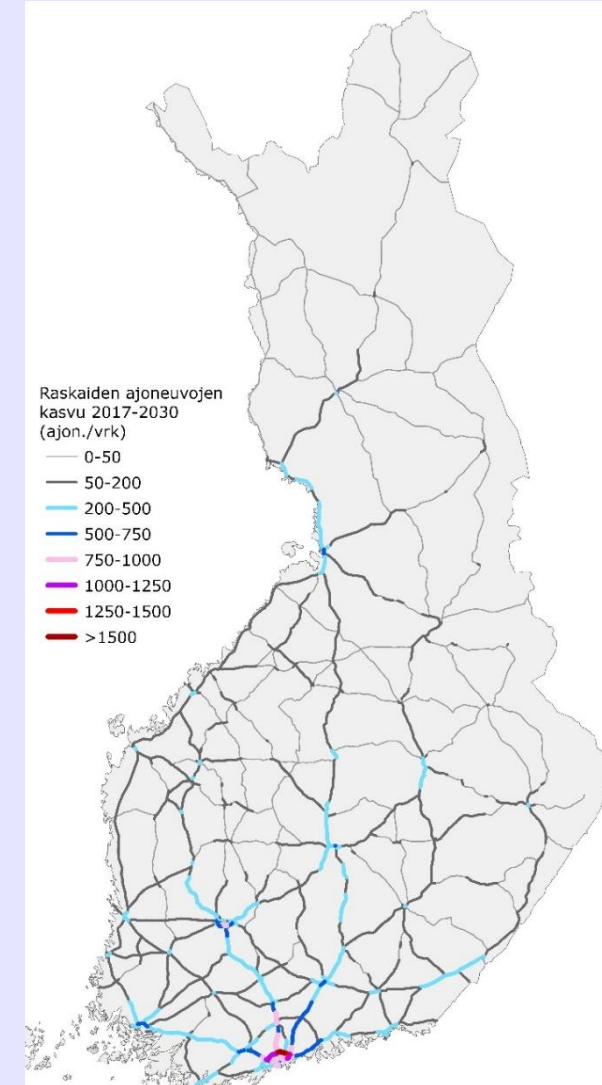
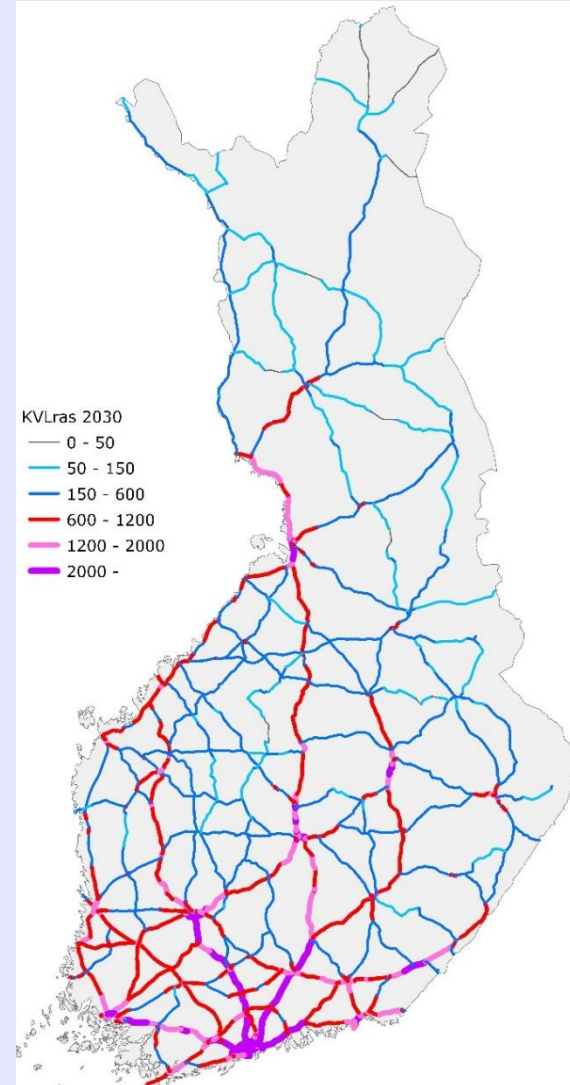
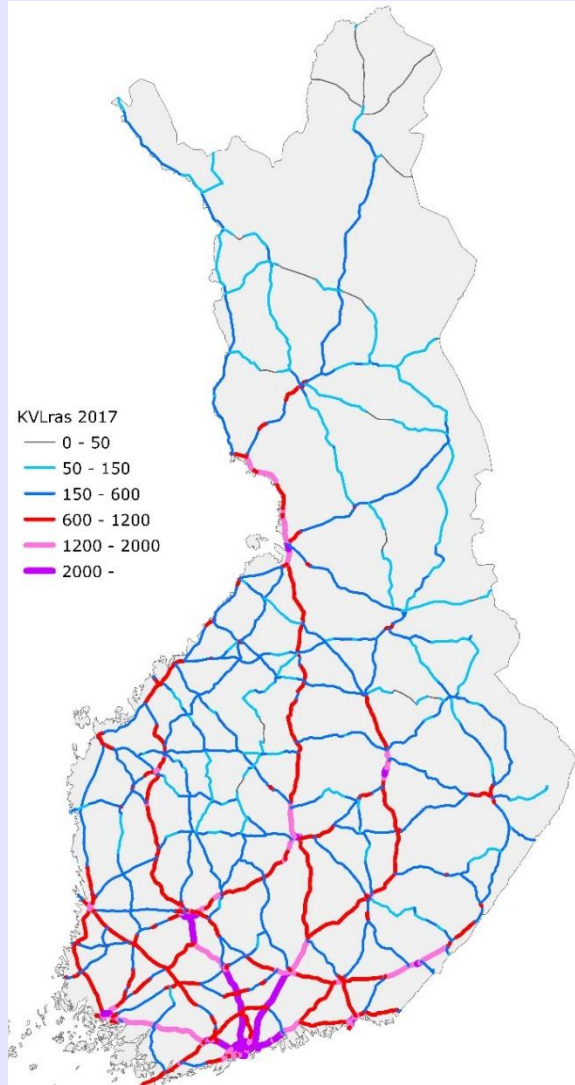

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Muuttoliike [verkkójulkaisu]. ISSN=1797-6766. 2018, Liitekuvi 2. Kuntien välisen muuton nettomuutto kielen mukaan maakunnittain 2018. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.3.2020].

Tieliikenteen määrät

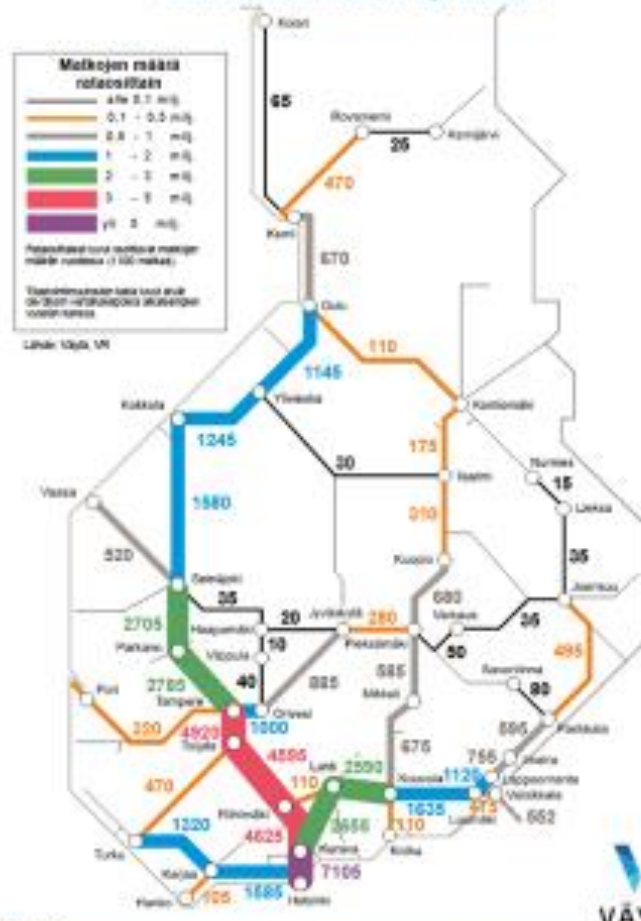
Raskaan liikenteen määrä kasvaa erityisesti pääteillä Etelä- ja Länsi-Suomessa

Rataverkon liikennemäärät

Henkilöliikenteen matkat vuonna 2018

Kaukoliikenne 13,584 milj. matkaa

20.5.2019 HL

Tavaraliikenteen kuljetusvirrat 2018

Yhteensä 40,7 miljoonaa tonnia ja 11,175 mrd tonninkm

12.8.2019 HL

Mahdollista toimenpidevalikoimaa

- Muutostarpeet lainsäädäntöön
- Valtion budjettirahoituksen suuntaamisen kriteerit
 - Yhteiset periaatteet valtion rahoituksen hyödyntämiselle ja käytölle ja suhde kuntien/muiden toimijoiden rahoitukseen
 - Joukkoliikenteen tuet
 - Perusväylänpidon rahoituksen kohdentaminen (väylämuodoittain ja tuotteittain)
 - Liikenneverkon kehittämisen määrärahan suuntaaminen
 - Yksityistieavustukset,
- raideliikenneavustukset ja lentoliikenneavustukset
 - LVM:n hallinnonalan virastojen tulosohtaus
 - Valtionyhtiöiden omistajaohjtous
 - Viestintä (informaatio-ohjtous)
 - Tutkimukset ja selvitykset, joiden pohjalta voidaan valmistautua seuraavaan suunnittelukierrokseen
 - Kuntien ja maakuntien toimenpiteet

Lopullisen suunnitelman sisältämät kokonaisuudet

1. Liikennejärjestelmän nykytila ja toimintaympäristön muutokset
2. Liikennejärjestelmän kehittämisen yhteiskunnalliset päämäärät ja visio vuodelle 2050
3. Suunnitelman tavoitteet
4. Toimenpideohjelma (valtio ja kunnat)
5. Valtion rahoitusohjelma
6. Yhteenvedo vaikutusten arvioinnista
7. Suunnitelman seuranta ja jatkuvan valtakunnallisen liikennejärjestelmätyön organisointi
8. Evästyksiä seuraavalle suunnittelukierrokselle